

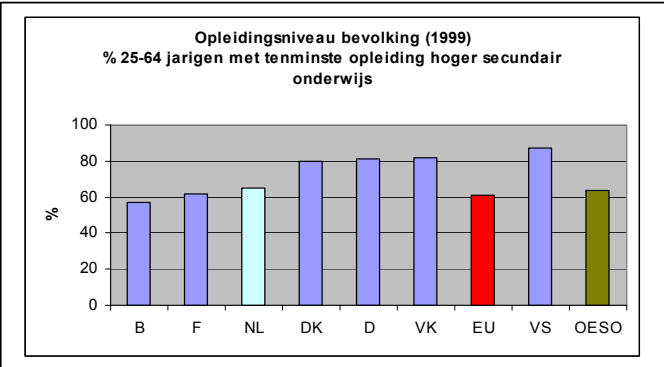
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Opleidingsniveau bevolking

[1] Percentage 25-64 jarigen met tenminste opleiding hoger secundair onderwijs (1999)

- In Nederland beschikte in 1999 65% van de volwassenen van 25-64 jaar over een diploma in tenminste het hoger secundair onderwijs (havo, vwo, mbo niveau 2 en hoger). Dit opleidingsniveau lag boven het EU- (61%) en OESO-gemiddelde (64%).
- In een aantal omringende landen lag het opleidingsniveau hoger: in Duitsland, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk boven de 80%. In België en Frankrijk lag het opleidingsniveau van de volwassen bevolking lager.

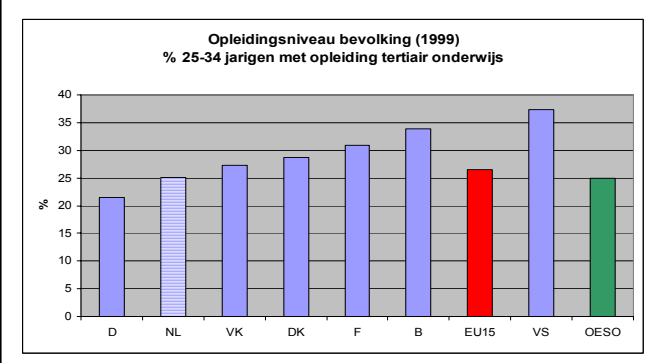
Indicator A2, tabel A2.1a, blz. 43.

[2] Percentage 25-34 jarigen met tenminste opleiding tertiair onderwijs (1999)

- In Nederland beschikte in 1999 25% van de 25-34 jarigen over een diploma in het tertiair onderwijs.
- In enkele buurlanden ligt dit niveau hoger: Verenigd Koninkrijk 27%, Denemarken 29%, Frankrijk 31%, België 34%. In Duitsland beschikten minder jonge mensen over een diploma tertiair onderwijs.

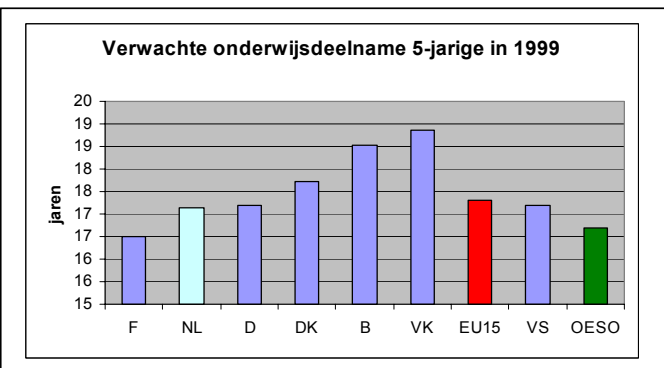
Indicator A2, tabel A2.2b, blz. 46.

[3] Verwacht aantal jaren onderwijs voor vijf-jarige (1999)

- Een thans vijfjarige in Nederland mag, bij ongewijzigd onderwijsdeelname patroon van 1999, gemiddeld 17,1 jaar onderwijs verwachten. De Nederlandse onderwijsduur verwachting ligt hoger dan het OESO-gemiddelde (16,7 jaar), maar lager dan het gemiddelde in de EU (17,3 jaar).
- In de buurlanden varieerde deze verwachting van 17 jaar in Frankrijk tot 18,9 jaar in het Verenigd Koninkrijk.

Indicator C1; tabel C1.1; blz. 133

Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

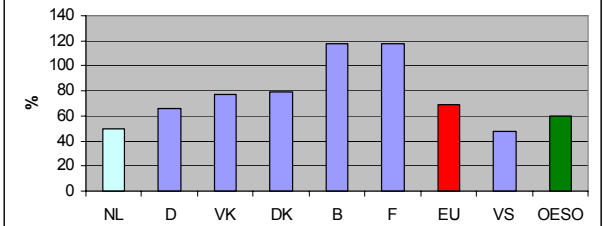
Onderwijsdeelname en prestaties

[4] Deelname voor- en vroegschool onderwijs (1999)

- In Nederland ontvangt ongeveer 50% van de 3-4 jarigen onderwijs (dat wil zeggen 0% van de drie jarigen, en 98% van de vier-jarigen; deze laatste groep neemt deel aan het niet-verplichte jaar van het basisonderwijs). In omringende landen varieert de deelname van zeer jonge kinderen aan het formele onderwijs (uitgedrukt als percentage van het aantal 3 en 4- jarigen) van 66% in Duitsland tot 120% in België en Frankrijk.
- In deze cijfers is de deelname aan kinderopvang, peuterspeelzalen en educatieve programma's in Nederland niet opgenomen.

Indicator C1; tabel C1.2; blz. 134.

Onderwijsdeelname 0-4 jarigen
als % 3-4 jarigen (1999)

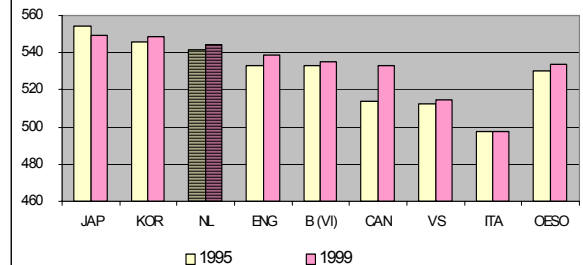

[5] Prestaties 14-jarigen in wiskunde en natuurkunde (1995 en 1999)

- Nederlandse leerlingen in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs presteren goed in wiskunde en andere exacte vakken. Alleen in Korea, Japan en Vlaanderen presteren leerlingen nog beter. In Nederland zijn de gemiddelde prestaties van leerlingen in wiskunde in het voortgezet onderwijs tussen 1995 en 1999 toegenomen.
- Nederland behoort tot de landen waar de leerlingen gemiddeld beter resultaten behaalden (1995-1999) en waar de onderlinge verschillen in prestaties tussen leerlingen kleiner zijn geworden.

Indicator F1 en F2; tabel F1.1, F2.1 en F2.2, blz 312, 318 en 319.

Natuurkundescore 14-jarigen, 1995 en 1999

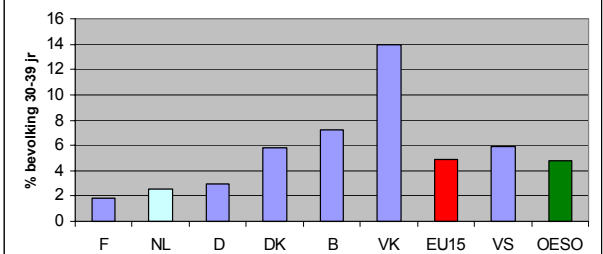

[6] Onderwijsdeelname 30-39 jarigen (1999)

- In Nederland participeerde in 1999 2,5% van de 30-39 jarigen in het formeel onderwijs. In het Verenigd Koninkrijk was de deelname van deze groep 14%.
- Gemiddeld neemt 5% van de volwassenen in de leeftijd 30-39 jaar in Europa en de OESO deel aan onderwijs in het 'formele' stelsel.

Indicator C1; tabel C1.2, blz. 134.

Onderwijsdeelname 30-39 jarigen (1999)

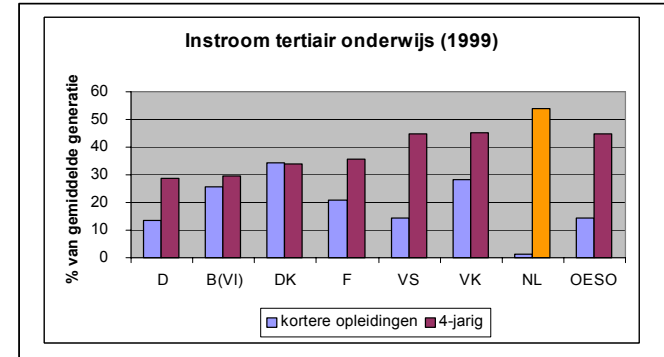
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Onderwijsdeelname, leren en werken

[7] Instroom tertiair onderwijs (1999)

- De verwachte deelname aan het tertiair onderwijs (gedurende de rest van hun leven) van allen die in 1999 18 jaar werden is 54%. Dit cijfer is de hoogste van de omringende landen.
- In omringende landen is de instroom in kortere opleidingen in het tertiair onderwijs hoger (in Nederland betreft dit 2-jarige hbo opleidingen).

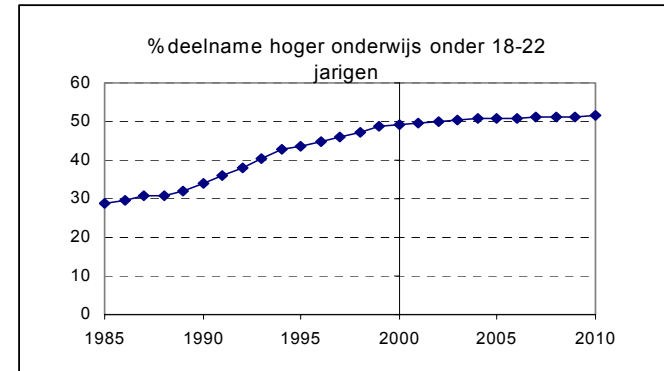
Indicator C3; tabel C3.1, blz. 155.

[8] Verwachte ontwikkeling deelname hoger onderwijs Nederland 2000-2010

- In 1990 stond deze verwachting van de instroom in het hoger onderwijs nog op 35% van een leeftijdscohort, maar van degenen die in 1990 18 waren is inmiddels ruim 40% naar het hoger onderwijs gegaan. Uit prognoses van het Ministerie van OCenW blijkt dat genoemd percentage van 54 voor de huidige generaties de komende 10 jaar nog maar weinig zal stijgen..

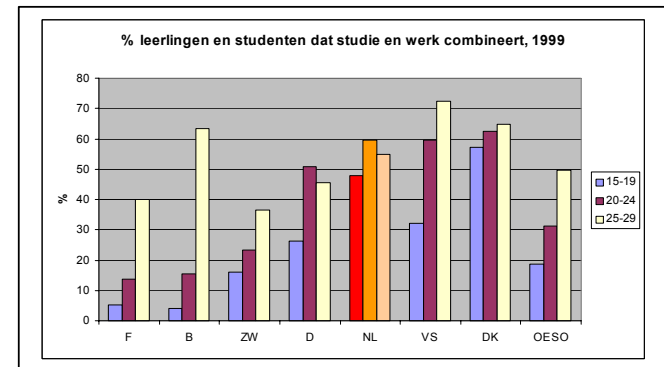
Bron: Analyse Ministerie van OCenW uit Ramingsmodel Lector

[9] Leren en werken (1999)

- Bijna 60% van de 20-24 jarige studenten in Nederland combineerde in 1999 de studie met een baan(tje).
- Voor Nederland valt verder op dat ook veel tieners een baantje hadden.

Indicator E3, tabel E3.1, blz. 287.

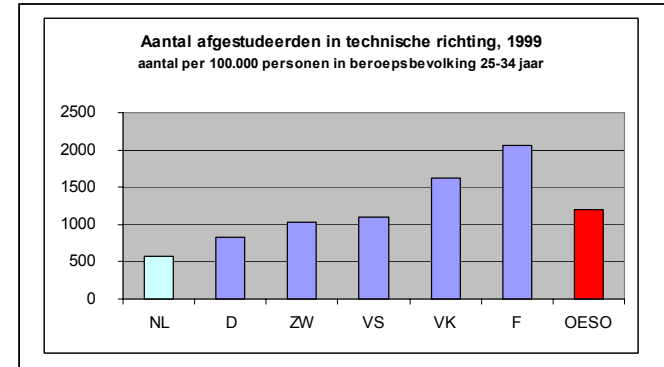
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Onderwijsdeelname, sociale uitsluiting

[10] Afgestudeerden techniek (1999)

- In de Nederlandse beroepsbevolking van 25-34 jaar was in 1999 ongeveer 0,6% afgestudeerd in een technische richting. In omliggende landen varieerde dit percentage van 0,8% in Duitsland tot 2% in Frankrijk.
- Het OESO gemiddelde was 1%.

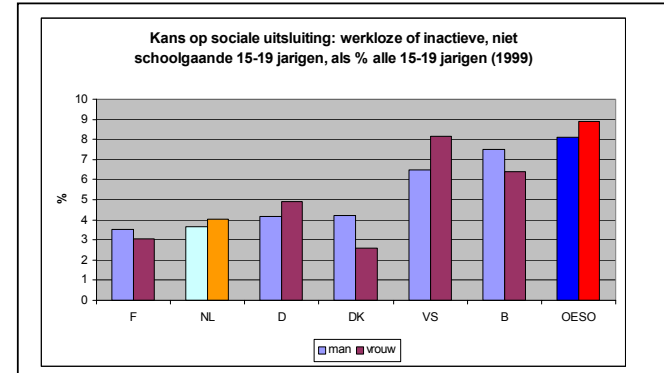
Indicator C4, tabel C4.4, blz. 172.

[11] Sociale uitsluiting (1999)

- Het percentage jongeren in de leeftijd 15-19 jaar in Nederland dat geen onderwijs volgt én werkloos is of zich helemaal niet aanbiedt op de arbeidsmarkt was in 1999 ongeveer 4%.
- In de OESO was dit twee keer zo hoog.

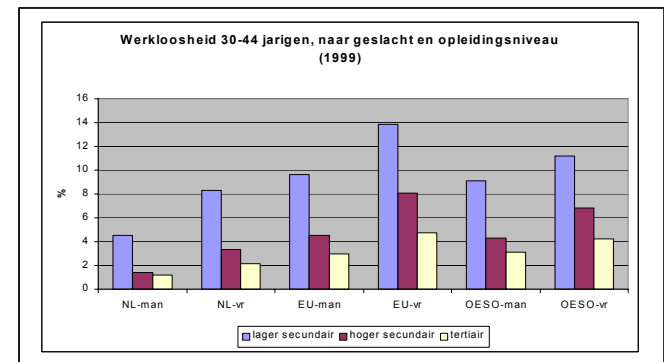
Indicator E3; tabel E3.1, blz. 287.

[12] Werkloosheid 30-44 jarigen naar opleidingsniveau (1999)

- Voor vrijwel alle OESO landen, waaronder Nederland, geldt:
 - de werkloosheid is lager naarmate het opleidingsniveau hoger is;
 - deze 'education gap' is nog groter voor vrouwen dan voor mannen;
 - het verschil in werkloosheidspercentage is vooral groot tussen mensen mét en zonder een startkwalificatie;
 - de werkloosheid is op elk opleidingsniveau bij mannen lager is dan bij vrouwen, maar deze 'gender gap' is kleiner op hogere opleidingsniveau's.

Indicator E1; tabel E1.2, blz. 274.

Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

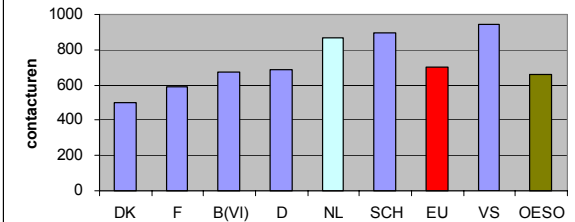
Lesuren leraren en leerling-leraar ratio

[13] Aantal lesuren per leraar per jaar (1999)

- In vrijwel alle omringende landen staan leraren minder uren per jaar voor de klas dan hun Nederlandse collega's.
- Met name in het hoger algemeen secundair onderwijs is het verschil tussen het aantal lesuren van Nederlandse leraren (868 uur per jaar) en het OESO-gemiddelde (662 uur) groot.

Indicator D3; tabel D3.1; blz. 226.

Aantal lesuren per leraar per jaar (1999)
hoger secundair onderwijs

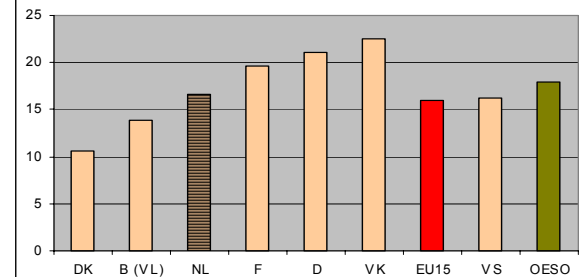

[14] Leerling/leraar ratio primair onderwijs (1999)

- De leerling/leraar ratio in het Nederlandse primair onderwijs was in 1999 16,6. Hiermee neemt Nederland een middenpositie in tussen buurlanden, waar de ratio varieerde van 10,6 in Denemarken tot 22,5 in het Verenigd Koninkrijk.
- De Nederlandse ratio was iets hoger dan het EU-gemiddelde (16), maar lager dan het OESO-gemiddelde (18)

Indicator D5; tabel D5.1; blz. 243.

Leerling-leraar ratio in primair onderwijs (1999)

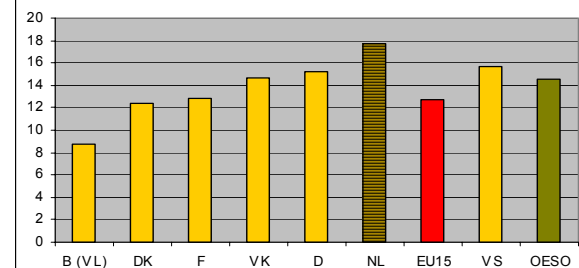

[15] Leerling/leraar ratio secundair onderwijs (1999)

- Vergeleken bij directe buurlanden was de leerling/leraar ratio in het Nederlandse secundair onderwijs met 17,7 hoog. In de buurlanden varieerde deze ratio van 8,8 in Vlaanderen tot 15,2 in Duitsland.
- De gemiddelde ratio in de EU was 12,7, in de OESO 14,6.
- De leerling/leraar ratio kan niet gelijk worden gesteld aan de groeps grootte.

Indicator D5; tabel D5.1; blz. 243.

Leerling-leraar ratio in secundair onderwijs (1999)

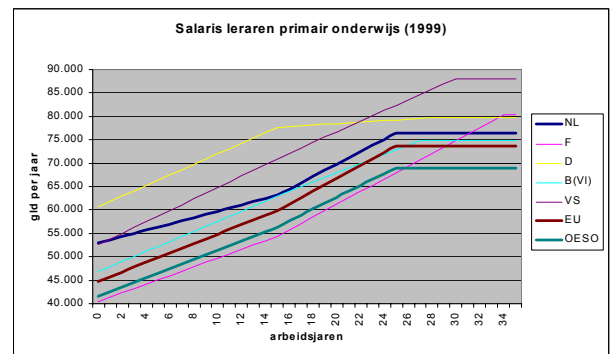
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Salaris leraren

[16] Salarisontwikkeling leraren (1999): primair onderwijs

- De aanvangssalarissen en de maximumsalarissen in 1998 van leraren in het primair onderwijs, schaalniveau 9, en in het lager secundair onderwijs, schaalniveau 10, lagen iets hoger dan de gemiddelde aanvangssalarissen en maximumsalarissen van collegae in de Europese Unie.
- De onderlinge verschillen in de EU waren echter groot, in Duitsland verdienen beginnende leraren in deze onderwijssectoren ongeveer f 10.000,- per jaar meer dan in Nederland, terwijl in Frankrijk het startsalaris ongeveer f 10.000,- lager lag. Voor de maximumsalarissen geldt dat deze zowel in Duitsland als in Frankrijk hoger lagen dan in Nederland.

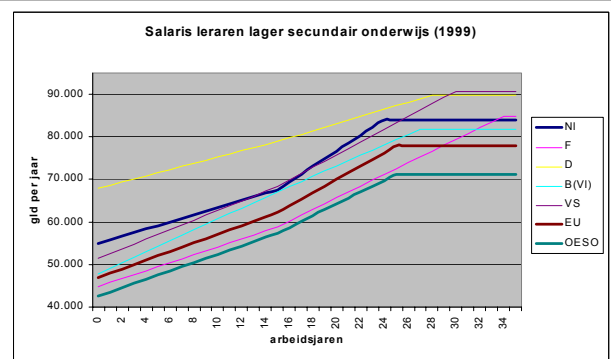
Indicator D1; tabel D1.1a; blz. 203.

[17] Salarisontwikkeling leraren (1999): lager secundair onderwijs

- In het primair onderwijs was het salarisverschil van Nederlandse leraren met zijn collegae uit deze landen groter dan in het lager secundair onderwijs.
- De salarisstijging van Nederlandse leraren, in het primair onderwijs en in het lager secundair onderwijs, gedurende de eerste 15 jaar van hun loopbaan bleef achter bij die van de Europese collegae.

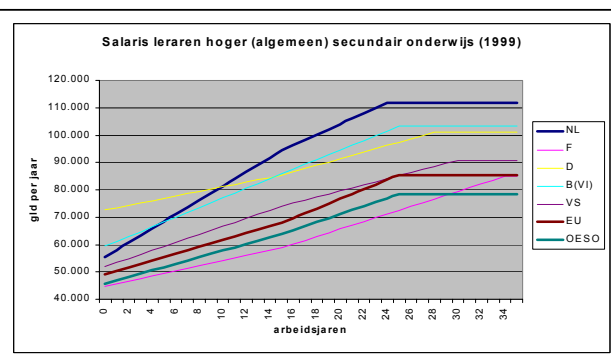
Indicator D1; tabel D1.1b; blz. 204.

[18] Salarisontwikkeling leraren (1999): hoger (algemeen) secundair onderwijs

- De aanvangssalarissen van leraren die lesgeven in het hoger (algemeen) secundair onderwijs lagen in 1999 iets hoger dan die van het EU-gemiddelde.
- De salarisontwikkeling en het niveau van het maximumsalaris van deze leraren lagen beduidend hoger dan die van de overige EU-landen.

Indicator D1; tabel D1.1c; blz. 205.

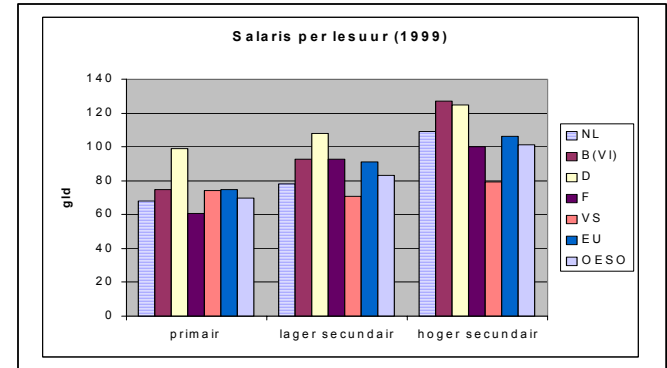
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Salarissen en lesuren

[19] Salaris per lesuur (1999)

- Het salaris per lesuur van Nederlandse leraren in het primair en lager secundair onderwijs lag in 1999 ongeveer 10 gulden lager dan het gemiddelde salaris van hun collegae in de EU.
- Leraren die lesgeven in het hoger (algemeen) secundair onderwijs verdienden een salaris per lesuur dat vrijwel gelijk is aan het gemiddelde salaris in de EU.

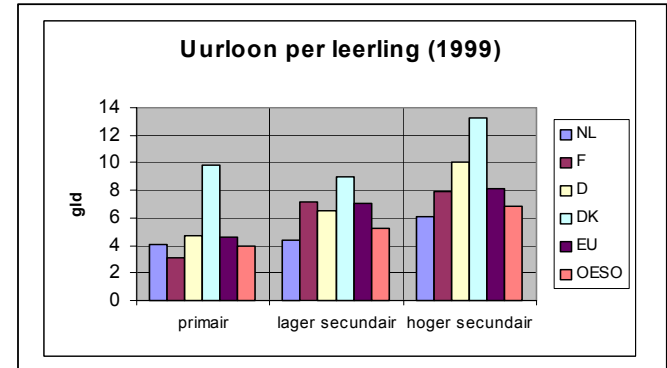
Indicator D1, tabel D1.1a-c, blz. 203-205.

[20] Uurloon per leerling (1999)

- Tegenover het jaarsalaris van de Nederlandse leraar staan relatief veel lesuren; daarnaast is de verhouding leerlingen/leraar relatief hoog. De invloed van deze drie factoren komen in het 'uurloon per leerling' tot uitdrukking.
- Uit deze indicator blijkt dat de beloning per arbeidsinspanning van de Nederlandse leraar relatief laag is vergeleken met collega's in omliggende landen.

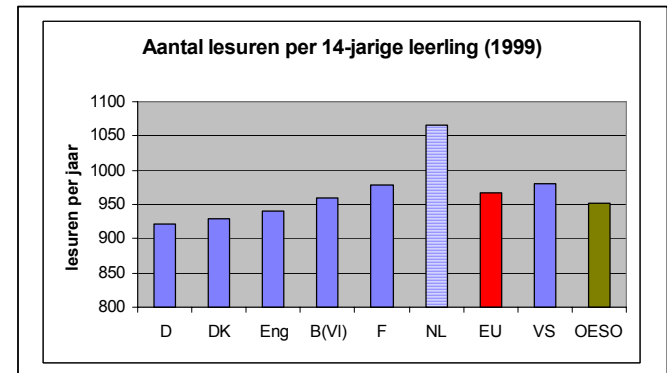
Indicator samengesteld door Ministerie van OCenW uit tabel D1, D3, D5.
 Uurloon per leerling = (jaarsalaris per leerkracht na 15 jaar) / (lesuren per leerkracht per jaar) / (leerling-leraar ratio)

[21] Lesuren per leerling in secundair onderwijs (1999)

- Nederlandse leerlingen kregen in 1999 (volgens het officiële curriculum) 1067 uren per jaar les. Dit was hoger dan in omliggende landen, waar het aantal lesuren varieerde van 920 uren in Duitsland tot 980 uren in Frankrijk.
- Gemiddeld ontvingen leerlingen in het secundair onderwijs in de OESO ongeveer 950 uren les.

Indicator D4, tabel D4.1a, blz. 234.

Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

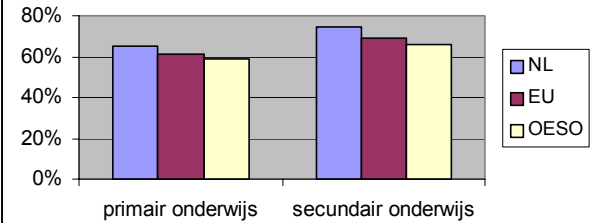
Demografie, inkomenspremie

[22] Leeftijdverdeling leraren (1999)

- In het Nederlandse primair onderwijs was in 1999 ongeveer 65% van de docenten ouder dan 40 jaar. In de OESO was 59% ouder dan 40 jaar.
- In het secundair onderwijs was 74% van de Nederlandse docenten ouder dan 40, tegen 65% in de OESO

Indicator D2, tabel D2.1, blz. 216.

Percentage leraren ouder dan 40 jaar (1999)

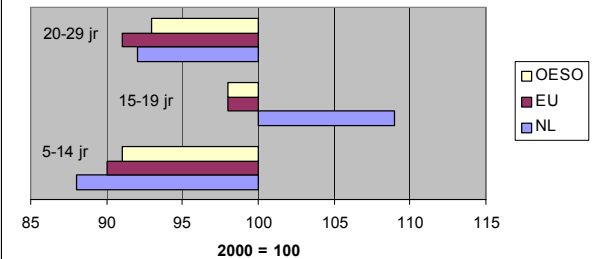

[23] Demografische verwachting (2000-2010)

- De OESO verwacht in haar demografische voorspellingen dat in 2010 het aantal jonge mensen in de leeftijd 15-19 jaar met 9% zal toenemen, terwijl voor de OESO-landen als geheel een daling van 2% voor deze leeftijdsgroep wordt verwacht.

Indicator A1, tabel A1.1, blz. 37.

Verandering bevolkingsomvang 2000 - 2010

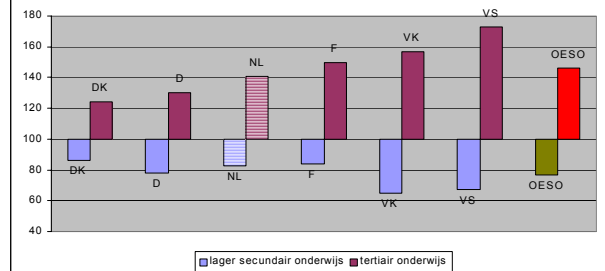

[24] Inkomenspremie hogere opleiding (1998)

- In de meeste OESO verdienen mensen met een hoger opleidingsniveau een hoger inkomen.
- In Nederland was het extra inkomen per jaar, dat gemiddeld genomen in 1998 werd verdiend door mensen die een hoger opleidingsniveau hadden behaald, lager dan de gemiddelde inkomenspremie in de OESO.

Indicator E5, tabel E5.1, blz. 303.

Relatieve inkomen naar opleidingsniveau, 1999
(inkomen met hoger secundaire opleiding = 100)

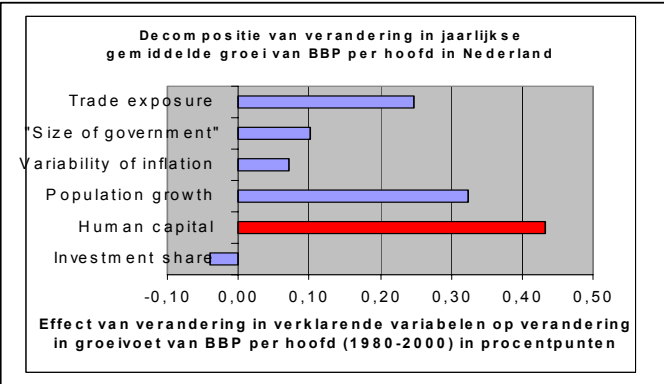
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Investerings in Onderwijs

[25] Investerings in menselijk kapitaal en economische groei

- Voor Nederland wordt geschat dat 0,4 procentpunt van de toename van de economische groei in de jaren '90 (ten opzichte van de jaren '80) kan worden toegerekend aan de stijging van het opleidingsniveau van de bevolking.
- Andere, maar minder sterke, invloeden op de toename van de economische groei in Nederland waren de bevolkingsgroei (verantwoordelijk voor 0,3 procentpunt van de toename) en de liberalisering van de internationale handel (0,2 procentpunt).

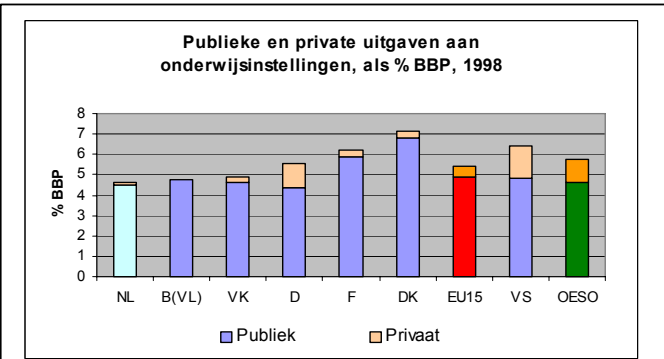
Indicator A3 ; tabel A3.1 ; blz. 52.

[26] Uitgaven aan onderwijsinstellingen als % BBP (1998)

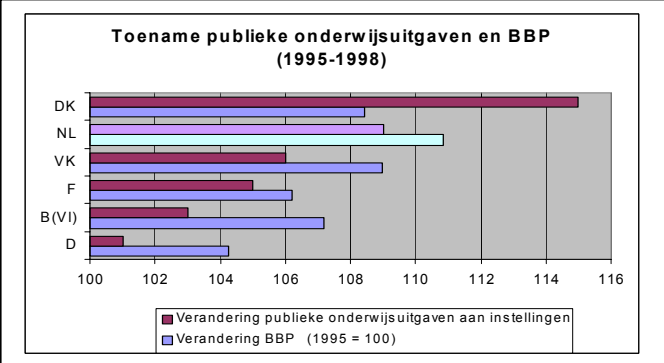
- De totale publieke en private onderwijsuitgaven aan onderwijsinstellingen bedroegen in Nederland in 1998 4,6% van het BBP. Dit is lager dan in de omringende landen, waar de uitgaven varieerden van 4,7% BBP in België tot 7,2% BBP in Denemarken.
- Het Nederlandse percentage lag lager dan het EU-gemiddelde (5,4% BBP) en het OESO-gemiddelde (5,8% BBP).
- In eerdere edities van Education at a Glance (EAG) hanteerde de OESO een ruimere definitie: naast de uitgaven aan onderwijsinstellingen werden tevens de publieke subsidies voor uitgaven aan leermiddelen en levensonderhoud tot de totale onderwijsuitgaven gerekend. In het Nederlandse publieke debat werd deze vorige indicator ook wel 'de 6-procent norm', of 'OESO-norm' genoemd.

Indicator B2 ; tabel B2.1a ; blz. 80.

[27] Verandering publieke onderwijsuitgaven als % BBP (1995-1998)

- De publieke onderwijsuitgaven aan instellingen in Nederland, als percentage van het BBP, daalden tussen 1995 en 1998 van 4,6% naar 4,5%. Voor de meeste OESO-landen, waaronder buurlanden België, Frankrijk, Duitsland en Verenigd Koninkrijk geldt dat de toename van de publieke uitgaven achterbleef bij de groei van het BBP.
- Maar in absolute zin was de stijging van de Nederlandse publieke uitgaven aan onderwijsinstellingen (9% gecorrigeerd voor inflatie) hoger dan in omringende landen, behalve Denemarken.

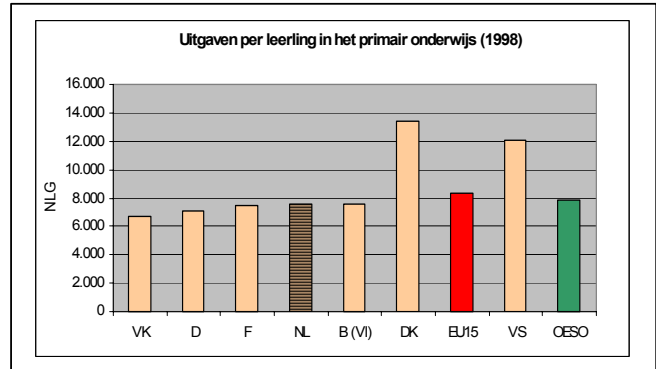
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Onderwijsuitgaven per leerling/student

[28] Uitgaven per leerling (1998): primair onderwijs

- De (publieke en private) uitgaven per leerling aan instellingen in het primair onderwijs waren in Nederland in 1998 met 7600 gulden op een gemiddeld niveau vergeleken met de directe buurlanden, behalve in Denemarken waar aanzienlijk meer geld per leerling werd besteed (13450 gulden).
- De Nederlandse uitgaven lagen onder het OESO-gemiddelde (7890 gulden) en het EU-gemiddelde (8350 gulden).

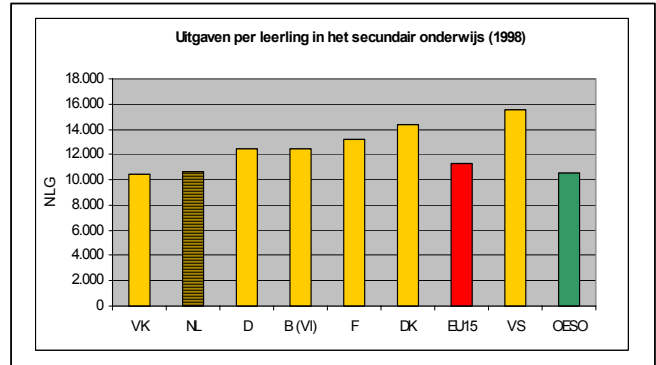
Indicator B1; tabel B1.1; blz. 67.

[29] Uitgaven per leerling (1998): secundair onderwijs

- In het secundair onderwijs waren de Nederlandse (publieke en private) uitgaven per leerling vergeleken met direct omringende landen relatief laag (10630 gulden).
- De uitgaven per leerling lagen rond het OESO-gemiddelde (10580 gulden) maar onder het EU-gemiddelde (11250 gulden).

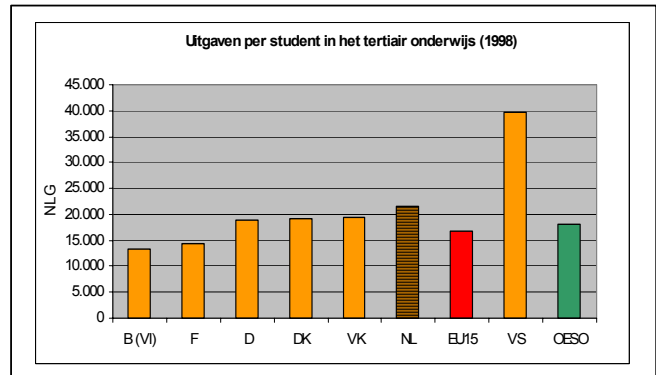
Indicator B1; tabel B1.1; blz. 67.

[30] Uitgaven per student (1998): tertiair onderwijs

- De Nederlandse (publieke en private) uitgaven per student in het tertiair onderwijs waren vergeleken bij de directe buurlanden de hoogste (21550 gulden).
- De Nederlandse uitgaven per student waren hoger dan zowel het EU-gemiddelde (16820) als het OESO-gemiddelde (18160 gulden). Vooral in landen buiten Europa, zoals de VS, waren (met name de private) uitgaven per student erg hoog.

Indicator B1; tabel B1.1; blz. 67.

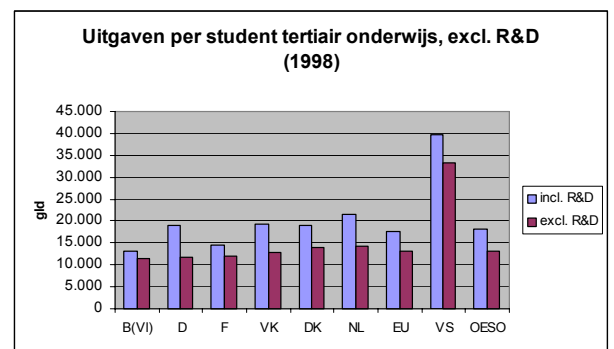
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Onderwijsuitgaven

[31] Uitgaven per student tertiair onderwijs, exclusief R&D (1998)

- Wanneer de Nederlandse uitgaven per student in het tertiair onderwijs worden gecorrigeerd voor uitgaven aan R&D op universiteiten, behoren deze ‘gezuiverde’ onderwijsuitgaven tot de hoogste van de omringende landen.
- De uitgaven per student excl. R&D (14400 gulden) waren hoger dan het EU en het OESO-gemiddelde (beide rond 13100 gulden).

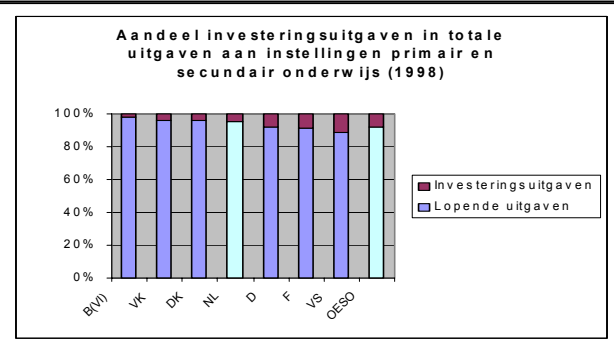
Indicator B6; tabel B6.3; blz. 118.

[32] Aandeel investeringsuitgaven in totale uitgaven aan instellingen primair en secundair onderwijs (1998)

- In het primair en secundair onderwijs bestonden de uitgaven aan onderwijsinstellingen voor 5% uit investeringsuitgaven (uitgaven aan bouw of onderhoud van scholen, aanschaf gereedschap etc.).
- Het aandeel van deze uitgaven binnen de OESO was in 1998 gemiddeld 8%.

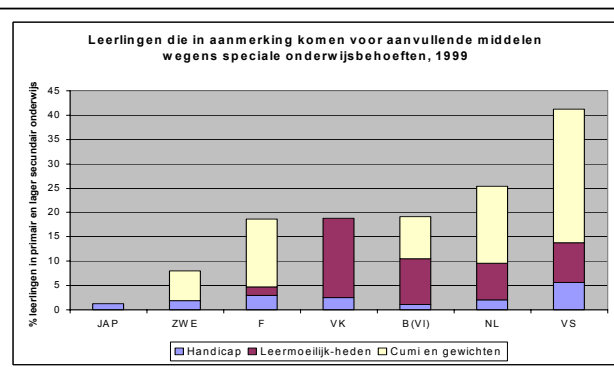
Indicator B6; tabel B6.1; blz. 116.

[33] Speciale onderwijsbehoeften (1999)

- Nederland kent voor een grote fractie leerlingen (25%) in het primair en lager secundair onderwijs aanvullende bekostigingsregelingen voor specifieke doelgroepen met een handicap, leerproblemen of sociale achterstanden.
- In Frankrijk, Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk is deze fractie leerlingen die middelen ontvangen voor speciale onderwijsbehoeften ongeveer 19%. In de Verenigde Staten ontvangt ongeveer 40% van de leerlingen additionele middelen.

Indicator C5, tabel C5.1, blz. 179.

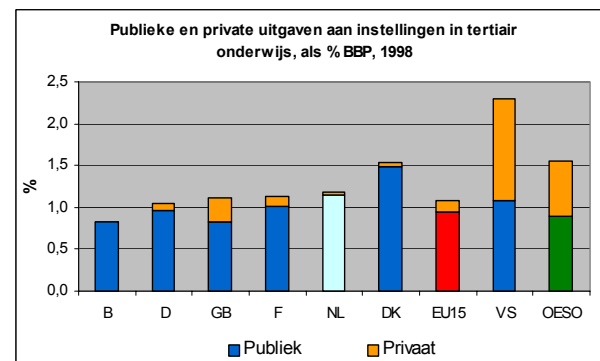
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Eigen bijdragen aan onderwijs

[34] Uitgaven aan onderwijsinstellingen als % BBP (1998): tertiair onderwijs

- De OESO kiest ervoor om de *initiële* private uitgaven aan onderwijsinstellingen te presenteren: dus exclusief subsidies van de publieke aan de private sector, zoals beurzen en studieleningen.
- De Nederlandse *initiële* private uitgaven aan instellingen in het tertiair onderwijs bedroegen 0,03 %BBP. In omringende landen varieerde dit van 0,04% in Denemarken tot 0,28% in het Verenigd Koninkrijk.
- Het EU-gemiddelde was 0,15%, het OESO-gemiddelde 0,65%.

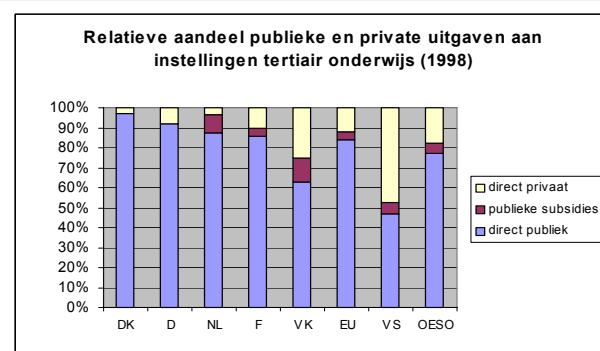
Indicator B2; tabel B2.1b; blz. 81.

[35] Private uitgaven aan instellingen in het tertiair onderwijs (1998)

- Het aandeel van de Nederlandse *finale* private uitgaven in de totale uitgaven bedroeg 13%. Het grootste gedeelte hiervan zijn publieke subsidies (9% van de totale uitgaven).
- In de EU bestond gemiddeld 16% van de uitgaven uit private bijdragen, in de OESO 23%.

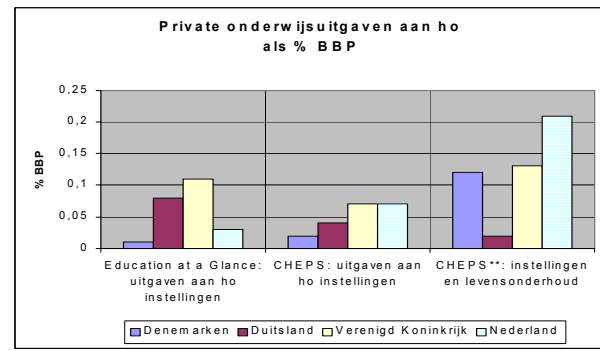
Indicator B3; tabel B3.2; blz. 94.

[36] Private uitgaven in tertiair onderwijs: Onderzoek CHEPS

- In recent onderzoek van CHEPS/Utwente naar de hoogte van de private uitgaven in het Nederlands tertiair onderwijs, vergeleken met enkele buurlanden, wordt geconcludeerd: "Zo lijkt volgens onze alternatieve gezichtspunten de Nederlandse positie ten opzichte van veel andere landen wat betreft de private bijdragen aan hoger onderwijs in werkelijkheid hoger te zijn dan veelal wordt aangenomen." (p. 5)
- Als onder meer rekening wordt gehouden met terugbetaling van studieleningen, fiscale faciliteiten in omringende landen en uitgaven aan leermiddelen en levensonderhoud, dan stijgen de private uitgaven in Nederland van 0,03% naar 0,21% van het BBP.

bron: Kaiser, F en H. Vossensteyn. *Private uitgaven aan tertiair onderwijs* Cheps, Universiteit Twente, 2000

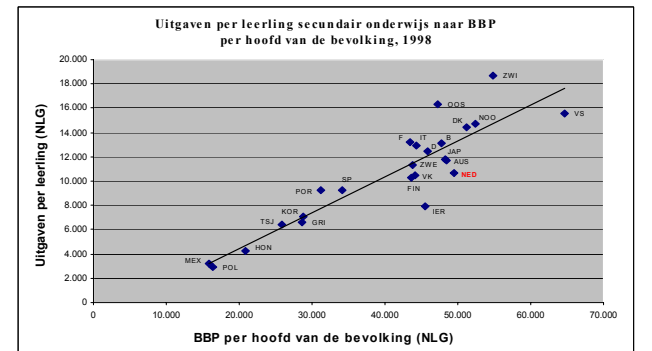
Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Onderwijs en welvaart

[37] Uitgaven per leerling secundair onderwijs naar BBP per hoofd (1998)

- In landen met een hoger BBP per hoofd werd meer uitgegeven aan onderwijs per leerling.
- Hoewel de relatie tussen welvaart en uitgaven per leerling over het algemeen positief is, bestaan er nog aanzienlijke verschillen in uitgaven per leerling tussen zowel armere als rijkere landen.
- Vergeleken met landen met een ongeveer even hoog welvaartsniveau gaf Nederland relatief weinig uit per leerling in het secundair onderwijs.

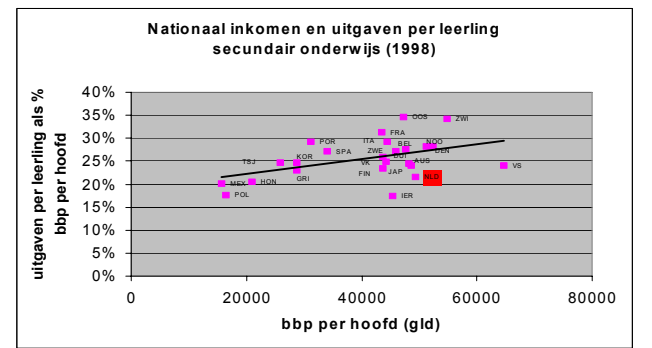
Indicator B1.1, tabel B1.1, blz. 67; zie ook blz. 62.

[38] Nationaal inkomen en uitgaven per leerling (1998)

- EAG toont dat, eenvoudig gezegd, in een OESO-land dat 10% rijker is, de uitgaven per leerling gemiddeld genomen méér dan 10% hoger zijn.

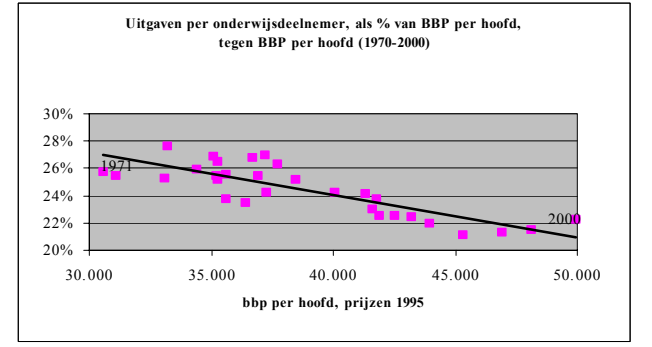
Indicator B1; tabel B1.3; blz. 69.

[39] Nationaal inkomen en uitgaven per onderwijsdeelnemer in Nederland (1970-2000)

- De uitgaven per onderwijsdeelnemer in Nederland, uitgedrukt als percentage van het BBP per hoofd, zijn tussen 1970 en 2000 gedaald van zo'n 26% tot 22%.

Berekening Ministerie van OCenW

Education at a Glance 2001: Belangrijkste beelden

Onderwijsuitgaven

[40] Ontwikkeling uitgaven per leerling (1997-1998)

- De uitgaven per leerling in het primair onderwijs zijn tussen 1997 en 1998 met 14% toegenomen. De toename in de omringende landen en gemiddeld in de OESO was tot 4%.

Vergelijking Education at a Glance 2000 (tabel B4.1, blz. 94) en EAG2001 (tabel B1.1, blz. 67)

Verandering in uitgaven per leerling primair onderwijs,
1997-1998 (in %)

